

2026-02-03

§ 12 Beslut om yttrande över remiss av PM - Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämnningen för kommuner (Fi2025/02010), dnr KS 25/00250

Beslutsunderlag

Remissmissiv Justerad beräkning av administration (Fi2025/02010)

Ärendet

Hällefors kommun tillstyrker i huvudsak ambitionen att modernisera och uppdatera tillägget för administration i kostnadsutjämnningen. Samtidigt avstyrker kommunen flera centrala delar av promemorians förslag, då de sammantaget riskerar att försämra förutsättningarna för små och glesbefolkade kommuner att upprätthålla en ändamålsenlig administrativ och demokratisk kapacitet. För Hällefors kommun bedöms utfallet innebära en betydande negativ effekt: från dagens nivå om cirka 1 900 kronor per invånare till omkring 600 kronor per invånare. Detta trots att Hällefors är en av landets mest glesbefolkade kommuner, med omfattande geografiska avstånd och strukturella smådriftsnackdelar. Förslaget innebär därmed en försvagning av kommunens möjligheter att långsiktigt planera, bedriva verksamhet enligt principen om god ekonomisk hushållning och erbjuda likvärdiga levnadsvillkor för kommuninvånarna.

Kommunen delar promemorians utgångspunkt om att modellen bör vara begriplig och administrativt hanterbar. Dock kan enkelhet inte ensidigt prioriteras på bekostnad av träffsäkerhet. Förslaget fångar inte tillräckligt väl de faktiska kostnadsdrivare som präglar administration och politisk styrning i mycket små kommuner.

Vidare vill Hällefors kommun understryka vikten av ett helhetsperspektiv i utjämnningssystemet. Att justera en enskild del utan att samtidigt säkerställa att övriga komponenter fortsatt samverkar ändamålsenligt riskerar att skapa obalans och ökad ojämlikhet mellan kommuner. Osäkerhet om ytterligare kommande justeringar försvårar också kommunens möjligheter till långsiktig planering, vilket är särskilt problematiskt för kommuner med begränsade ekonomiska marginaler.

Ekonomisk konsekvensanalys

• Höjd folkmängdsgräns till 10 000 invånare avstyrks.

Hällefors kommun avstyrker förslaget att höja folkmängdsgränsen till 10 000 invånare. En sådan förändring får som konsekvens att kommuner med mycket små befolkningar i praktiken jämföras med

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

2026-02-03

kommuner som har väsentligt bättre förutsättningar i fråga om befolkningsunderlag, kompetensförsörjning och organisatoriska skalfördelar. Hällefors kommun har cirka 6 300 invånare. Kommunen har sedan lång tid en kostnadsnivå per invånare som är högre än genomsnittet, inte på grund av ineffektivitet, utan till följd av strukturella faktorer såsom smådriftsnackdelar, hög andel myndighetsutövning per invånare och krav på att upprätthålla funktioner som i större kommuner kan bäras av ett betydligt större skatteunderlag. Förslaget riskerar därför att slå direkt mot nödvändig basadministration.

• **Ersättningsnivån 600 kr/invånare är otillräcklig.**

Den föreslagna ersättningsnivån om 600 kronor per invånare för kommuner i gruppen 350–699 meters invånardistans bedöms inte motsvara de faktiska administrativa kostnaderna för en kommun som Hällefors. Administrativa funktioner (t.ex. ekonomi, HR, upphandling, IT, informationssäkerhet, registratur, nämndadministration) är till stor del fasta kostnader och påverkas endast marginellt av invånarantalet. När kompensationen minskar kraftigt riskerar detta att tränga undan resurser som behövs i kärnverksamheterna.

• **Avsaknad av dämpningsmekanismer (införandebidrag) är särskilt problematisk.**

Förslaget saknar tydliga dämpningsmekanismer trots att Hällefors kommun riskerar att förlora mer än 1 300 kronor per invånare. För en kommun av Hällefors storlek innebär detta en påtaglig budgetpåverkan med direkt bäring på förvaltningens förmåga att upprätthålla kvalitet, rättssäkerhet och service till invånarna.

Hällefors kommun anser att regler om införandebidrag ska tillämpas även vid denna typ av förändringar, för att ge kommunerna tid att anpassa organisation och ekonomi utan att tvingas till kortsiktiga åtgärder som kan få långsiktigt negativa konsekvenser.

• **Successiv trappa bör införas.** Kommunen förordar en mer finmaskig och successiv beräkning ("trappa") i stället för skarpa gränser mellan olika klasser. Skarpa trösklar leder till att mindre skillnader i invånardistans eller folkmängd kan ge oproportionerligt stora ekonomiska utfall, vilket motverkar systemets legitimitet och försvårar planering.

• **Förslaget bedöms inte vara tillräckligt träffsäkert.**

Den klassindelning som används och föreslås bibehållas tar inte tillräcklig hänsyn till faktiska förutsättningar. Kommuner inom samma klass antas ha likvärdiga förhållanden, trots att skillnaderna kan vara

2026-02-03

betydande. Exempelvis kan en kommun med 3 000 invånare få lägre ersättning än en kommun med 9 000 invånare, eftersom indelningen inte fångar den faktiska bosättningsstrukturen och de kostnadsdrivare som följer av mycket små befolkningsunderlag.

• **Likvärdiga levnadsvillkor och lokal demokrati.**

Kostnadsutjämningen ska bidra till att kommuner kan erbjuda likvärdig service och likvärdiga levnadsvillkor oavsett geografiska och strukturella förutsättningar. Om ersättningen för administration minskar kraftigt i små och glesa kommuner finns en risk att resurser måste omfördelas från service och myndighetsutövning, vilket i sin tur kan leda till försämrad tillgänglighet, längre handläggningstider och minskad rättssäkerhet. Detta riskerar att försvaga invånarnas förtroende för både förvaltning och politiskt system.

• **Indirekt uppmaning till kommunsammanläggningar.**

Promemorian innehåller flera hänvisningar till behov av kommunsammanslagning. Hällefors kommun vill tydligt framhålla att eventuella sammanläggningar är en fråga för kommuninvånarna och den lokala demokratin, och inte bör drivas genom att förändra grundläggande ekonomiska förutsättningar via utjämningsystemet. Ett sådant angreppssätt riskerar att uppfattas som styrning genom ekonomisk påtryckning och kan därmed underminera systemets legitimitet.

Konsekvenser för Hällefors kommun

Hällefors kommun har höga administrativa kostnader per invånare kopplat till smådriftsnackdelar, stora geografiska avstånd och ett omfattande behov av myndighetsutövning. Detta förstärks av ett ökande antal statliga krav, exempelvis inom civilt försvar och beredskap, tillsyn, rapportering, arkiv- och informationshantering samt informationssäkerhet.

Den föreslagna förändringen riskerar att få följande konsekvenser:

- Försvårad långsiktig planering och budgetering, vilket påverkar kommunens möjlighet att upprätthålla god ekonomisk hushållning.
- Ökad risk för kortsiktiga besparingsåtgärder inom administration som kan minska kvalitet och rättssäkerhet.
- Försvagad demokratisk infrastruktur (nämndprocesser, beredning, stöd till förtroendevalda) och därmed risk för minskat politiskt handlingsutrymme.
- Försämrade möjligheter att möta nya statliga krav med bibehållen service till invånarna. Kommunen bedömer därmed att promemorians föreslagna modell inte ger tillräckliga

2026-02-03

förutsättningar för att möta kommunens strukturella kostnadsnivåer och uppdrag.

Kommunens samlade ställningstagande

- Tillstyrker behovet av en uppdatering av modellen för tillägg för administration.
- Avstyrker höjd folkmängdsgräns till 10 000 invånare.
- Avstyrker ersättningsnivån 600 kronor per invånare för kommuner i relevant klass.
- Efterfrågar ett helhetsperspektiv i utjämningsystemet innan ytterligare deljusteringar genomförs.

Facklig samverkan

Information och samverkan sker innan ärendet behandlas i kommunstyrelsen.

Förvaltningens förslag till beslut

Anta ovanstående som Hällefors kommuns svar på Remiss av PM Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämnningen för kommuner (Fi 2025/02010).

Vid allmänna utskottets behandling av ärendet föredrar ekonomichef Matthias Westerlund.

Ordförande Cecilia Albertsson (M) föreslår att följande punkt stryks under rubriken **Kommunens samlade ställningstagande:** "Förordar en justerad och mer finmaskig modell med successiv trappa samt tillämpning av införandebidrag, för att undvika kraftiga och hastiga negativa effekter för små och glesbefolkade kommuner."

Ordförande Cecilia Albertsson (M) ställer bifall mot avslag på förvaltningens förslag till beslut inklusive sitt eget ändringsförslag under proposition och finner att allmänna utskottet bifaller förvaltningens förslag till beslut inklusive ordförandes ändringsförslag.

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen att besluta

Anta ovanstående som Hällefors kommuns svar på Remiss av PM Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämnningen för kommuner (Fi 2025/02010).

2026-02-03

Susanne Grundström (S) och Lars-Göran Zetterlund (C) yrkar bifall till allmänna utskottets förslag.

Ordförande Cecilia Albertsson (M) ställer bifall mot avslag på allmänna utskottets förslag till beslut under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller allmänna utskottets förslag till beslut.

Kommunstyrelsens beslut

Anta ovanstående som Hällefors kommuns svar på Remiss av PM Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämnningen för kommuner (Fi 2025/02010).

Expedieras till
Finansdepartementet